

רע"פ 1664/23 - יורם אמור, יצחק עבודי נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון

רע"פ 1664/23

לפני: כבוד השופט י' אלרון

המבקשים: 1. יורם אמור
2. יצחק עבודי

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו ב-עפ"ג 44174-03-22 מיום 30.1.2023 שניתן על ידי סג"נ ש' יניב והשופטות מ' בן-ארי ו-ד' אמיר

בשם המבקשים: עו"ד אריאל עטרי

החלטה

1. לפניי בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (סג"נ ש' יניב והשופטות מ' בן ארי ו-ד' אמיר) ב-עפ"ג 44174-03-22 מיום 30.1.2023 בו נדחה ערעור המבקשים על גזר דינו של בית משפט השלום בתל אביב-יפו (השופט ש' אבינור) ב-ת"פ 16-05-35489 מיום 16.2.2022.

2. עובדות כתב האישום המתוקן בעניינם של המבקשים יתוארו להלן בתמצית. באישום הראשון (להלן: האישום הראשון), תואר כי המבקשים גמרו למכור במרמה מקרקעין המצויים בגוש 6632 חלקה 118 בתל אביב(להלן: המקרקעין בת"א), ללא ידיעת הבעלים(להלן: בעל המקרקעין בת"א). נוכח האמור, המבקש 2, על דעתו של המבקש 1, קשר עם עזרא רפאלי (להלן: עזרא) קשר, שעל פיו בתמורה לסכום כסף עזרא ימצא אדם שיתחזה

לבעל המקרקעין בת"א לצורך ביצוע המרמה. עזרא הציע לג'קסון זהבי (להלן: ג'קסון) להתחזות לבעל המקרקעין בת"א עבור תמורה כספית, והאחרון נעתר להצעתו. המבקש 1 הציע אף הוא לג'קסון הצעה ברוח זו, אשר נענתה בחיוב. המבקש 1 וג'קסון הנפיקו לג'קסון תמונות פספורט עבור הכנת תעודת זהות מזויפת; והמבקשים, באמצעות אחר, זייפו תעודת זהות הנושאת את פרטיו של בעל המקרקעין בת"א הנושאת את תמונתו של ג'קסון; והמבקש 1 מסר לידי ג'קסון את תעודת הזהות המזויפת וטלפון נייד.

המבקש 1 פנה למתלונן והציע לו לרכוש את המקרקעין בת"א, והאחרון הביע עניין בהצעה, וביקש לפגוש את בעל המקרקעין. בהתאם, נערכה עם המתלונן פגישה בה השתתפו, בין היתר, המבקשים, עזרא ועורך דין (להלן: עורך הדין נ'). בפגישה נכח גם ג'קסון, אשר התחזה לבעל המקרקעין בת"א. במהלך הפגישה, סוכם כי המתלונן ירכוש את המקרקעין בת"א תמורת סכום של 2,800,000 ש"ח. בפגישה נוספת במשרדו של עורך הדין נ' בנוכחות המבקשים, חתמו ג'קסון והמתלונן על הסכם למכר המקרקעין בת"א. נוכח החתימה, המתלונן מסר לידי עורך הדין נ' המחאה על סך 250,000 ש"ח, וסכום של 50,000 ש"ח לידי המבקש 1. ההמחאה נפרעה על ידי המבקש 1, אשר קיבל לידו במצטבר סכום של 300,000 ש"ח. מתוך סכום זה, מסר לכל אחד מהמעורבים הנוספים - המבקש 2, עזרא וג'קסון 5,000 ש"ח. בהמשך, המבקש 2 נסע עם עורך הדין נ' ללשכת רישום המקרקעין של העיר תל אביב, ורשם הערת אזהרה לטובת המתלונן. זאת, בהנחיית המבקש 1 ועל דעתם של ג'קסון ועזרא. בשלב מסוים, משהתעורר חשדו של המתלונן, הגיש תלונה למשטרת ישראל והעסקה לא הושלמה. לאחר שהוגשה התלונה, המבקשים השיבו למתלונן את מלוא הסכום שקיבלו מידו.

בגין האמור, יוחסו למבקשים עבירות של קשירת קשר לביצוע פשע לפי סעיף 499(א)(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק); קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות לפי סעיף 415 סיפא לחוק; ניסיון לקבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות לפי סעיף 415 סיפא לחוק ביחד עם סעיף 25 לחוק; זיוף מסמך בנסיבות מחמירות לפי סעיף 418 סיפא לחוק; שימוש במסמך מזויף בנסיבות מחמירות לפי סעיף 420 סיפא לחוק; והתחזות לאחר לפי סעיף 441 לחוק.

3. האישום השני (להלן: האישום השני) יוחס למבקש 1 בלבד. במסגרתו, פורט כי המבקש 1 תכנן למכור במרמה מקרקעין המצויים בגוש 1936 חלקה 257 באשקלון (להלן: המקרקעין באשקלון), ללא ידיעת הבעלים (להלן: בעל המקרקעין באשקלון). בהתאם, המבקש 1 וג'קסון הגו תכנית במסגרתה האחרון יתחזה לבעל המקרקעין באשקלון וימכור את המקרקעין לאדם אחר. על מנת להוציא את תכנית המרמה אל הפועל, המבקש 1 זייף, בעצמו או באמצעות אחר, תעודת זהות הנושאת את פרטיבעל המקרקעין באשקלון ותמונתו של ג'קסון, ומסר אותה לג'קסון. בנוסף, המבקש 1 וג'קסון קיימו פגישה עם עורך דין (להלן: עורך הדין י') ומשתתפים נוספים, אליה הגיעה ג'קסון כשהוא מתחזה לבעל המקרקעין באשקלון. במהלך הפגישה, ג'קסון חתם, על דעתו ובהסכמתו של המבקש 1, על ייפוי כוח בו הוא ממנה את עורך הדין י' לפעול בשמו בנוגע למקרקעין באשקלון.

בגין האמור, יוחסו למבקש 1 עבירות של זיוף בכוונה לקבל באמצעותו דבר לפי סעיף 418 לחוק; שימוש במסמך מזויף במטרה לקבל דבר לפי סעיף 420 לחוק; וסיוע להתחזות כאדם אחר לפי סעיף 441 לחוק בצירוף סעיף 31 לחוק.

4. נגד ג'קסון ועזרא הוגש כתב אישום נפרד בגין השתתפות בתוכנית המרמה המפורטת באישום הראשון וכן

אישום אחר. לג'קסון אף יוחסה מעורבות בתוכנית המרמה המפורטת באישום השני. עניינם התנהל לפני בית משפט השלום בתל אביב-יפו (ת"פ 16-05-35385) והם הורשעו במיחוס להם על פי הודאתם במסגרת הסדר טיעון, אשר כלל הסכמות חלקיות לעניין העונש. על ג'קסון נגזר עונש של 8 חודשי מאסר בפועל, לצד ענישה נלווית; ועל עזרא נגזר עונש של 10 חודשי מאסר בפועל, לצד הפעלה של מאסר מותנה (ת"פ 11-12-54996), באופן שסך הכל ירצה עונש של 16 חודשי מאסר בפועל, לצד ענישה נלווית.

5. בענייננו, המבקשים הורשעו בעבירות שיוחסו להם בכתב האישום המתוקן, על יסוד הודאתם במסגרת הסדר טיעון אשר לא כלל הסכמה לעניין העונש - למעט לעניין רכיב הקנס. בית משפט השלום עמד בגזר הדין על החומרה הרבה הטמונה במעשי המבקשים באישום הראשון, אשר רקמו תכנית מרמה מתוחכמת שכללה גיוס אנשי קש והפקת מסמכים מזויפים, שהניבה להם 300,000 ש"ח. אלמלא חשד המתלונן, היו צפויים לקבל באמצעותה סכום כסף גדול נוסף. כן הודגש חלקם היחסי המשמעותי של המבקשים במעשים. אשר לאישום השני, בית המשפט עמד, בין היתר, על הדמיון בין המעשים המפורטים בו לבין אלו המופיעים באישום הראשון. לאור האמור, ובשים לב למידת הפגיעה בערכים המוגנים ומדיניות הענישה הנוהגת, בגין האישום הראשון, שיוחס כאמור לשני המבקשים, נקבעי מתחם העונש ההולם הוא בין 12 ל-30 חודשימאסר בפועל. בעניינו של המבקש 1, אשר הורשע גם באישום השני, נקבע מתחם עונש כולל הנעבין 14 ל-34 חודשימאסר בפועל.

בית המשפט הוסיף ונתן משקל לנסיבותיהם האישיות של המבקשים, בכלל זה, עברם הפלילי המכביד ופרק הזמן הממושך שחלף ממועד ביצוע העבירות. כמו כן, נתן דעתו למצבו הרפואי של המבקש 1, והדגיש כי אף שהמצב מצדיק הקלה בעונש, אין בו כדי להצדיק הימנעות מהטלת עונש של מאסר בפועל על המבקש 1. עוד שקל, במידה מוגבלת, את הודאתו של המבקש 1, נוכח עמדת שירות המבחן בתסקיר בעניינו כי הוא מתקשה לקחת אחריות על מעשיו. אשר למבקש 2, בית המשפט נתן משקל לאחריות שלקח על מעשיו ומאמציו לשקם את חייו, כפי שהשתקפו מתסקיר שירות המבחן בעניינו. לצד האמור, התחשב בהסתייגות שירות המבחן באשר ליכולת המבקש 2 להתמיד בדרכו החדשה. נוכח זאת, דחה את המלצתו של שירות המבחן כי יש לאפשר למבקש 2 לרצות את מאסרו בפועל בדרך של עבודות שירות.

בשקלול האמור, בית המשפט גזר על המבקש 1 עונש של 19 חודשי מאסר בפועל ועל המבקש 2 עונש של 12 חודשי מאסר בפועל. בנוסף, נגזר על כל אחד משני המבקשים עונש של 9 חודשי מאסר על תנאי, לבל יעברו עבירה לפי הוראות סימן ו' לפרק י"א לחוק או עבירה של התחזות כאדם אחר או קשירת קשר לביצוע פשע, למשך 3 שנים; וקנס בסך 50,000 ש"ח.

6. המבקשים ערערו על גזר דינם לבית המשפט המחוזי, בטענה כי לא ניתן משקל ראוי לקולה לנסיבותיהם האישיות - בפרט מצבו הרפואי של המבקש 1 ושיקומו של המבקש 2. בית המשפט דחה את הערעור, בקובעו כי נסיבות אלה קיבלו משקל ממשי בגזר הדין. עוד נקבע, כי בניגוד לטענת המבקש 1, לא עלה בידו להוכיח כי מצבו הרפואי מונע ממנו לרצות את עונש מאסרו בפועל מאחורי סורג ובריח. אשר למבקש 2, בית המשפט הדגיש כי שיקולי שיקום בעניינו הובילו לגזירת עונשו ברף התחתון של המתחם, והם אינם מצדיקים סטייה נוספת לקולה על מנת לאפשר לו לרצות את עונשו בדרך של עבודות שירות. זאת, בפרט נוכח הסתייגויות שירות המבחן אשר פורטו בתסקיר. בית המשפט הוסיף ודחה את טענת המבקשים ביחס ליישומן של עיקרון האחידות בענישה בעניינם.

7. מכאן הבקשה שלפניי. המבקשים שבים וטוענים בדבר נסיבותיהם האישיות המצדיקות, לשיטתם, הקלה נוספת בעונשם. המבקש 1 חוזר על טענתו בדבר מצבו הרפואי, ומוסיף כי מצב זה החמיר לאחרונה במידה המבססת כי אין להטיל עליו עונש מאסר בפועל מאחורי סורג ובריח. טענה זו נסמכת, בין היתר, על מסמכים רפואיים אשר לא הוצגו לערכאות קמא - הראשון, שכונה "חוות דעת מומחה" מיום 17.2.2023, והשני, מסמך קצר מיום 23.2.2023 שמשקנתו כי המבקש 1 אינו יכול במצבו "להיות בבית הסוהר". המבקש 2 מיקד את טענותיו בכך שנטילת האחריות מצדו על מעשיו וחזרתו למוטב מצדיקות סטייה לקולה ממתחם העונש ההולם שנקבע בעניינו, באופן שיאפשר לו לרצות את עונש מאסרו בפועל בדרך של עבודות שירות, בהתאם להמלצת שירות המבחן בעניינו. המבקשים שבוגם על טענתם כי הפער בין עונשם לבין העונשים שנגזרו על עזרא וג'קסון אינו מוצדק, ומחייב את התערבותו של בית משפט זה "בגלגול שלישי".

דיון והכרעה

8. דין הבקשה להידחות. רשות ערעור "בגלגול שלישי" תינתן במקרים חריגים בלבד המעוררים סוגיה משפטית עקרונית החורגת מעניינו הפרטי של המבקש, או במקרים בהם עולה חשש כי נגרם לו אי-צדק מהותי או עיוות דין (רע"פ 995/23 טורזמן' מדינת ישראל, פסקה 6 (9.2.2023)). כמו כן, בקשת רשות ערעור המופנית נגד חומרת העונש, כזו שלפניי, תתקבל במקרים נדירים בלבד בהם ניכרת סטייה מהותית ממדיניות הענישה הנוהגת בנסיבות דומות (רע"פ 498/23 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (5.2.2023)). עניינם של המבקשים אינו נמנה עם מקרים אלה.

9. בית משפט זה עמד לא אחת על חומרתן הרבה של עבירות המרמה והזיוף, אשר פוגעות ביחסי האמון הבסיסיים בחברה הנחוצים לשם שגשוגה. עוד הובהר, כי חומרתן הרבה של העבירות מצריכה נקיטה במדיניות ענישה מחמירה בגין ביצוען (רע"פ 8778/18 שאוישנ' מדינת ישראל, פסקה 12 (24.12.2018)); רע"פ 6142/20 נפתלין נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (21.9.2020)); רע"פ 4514/18 אהרוניאן נ' פרקליטות המדינה, פסקה 13 (3.7.2018)). המבקשים רקמו תכנית מתוככמת, רבת רכיבים ומשתתפים. דומה כי הפגיעה הקשה שעלולה הייתה להיגרם לקורבנותיהם ממימוש תוכניתם לא הטרידה אותם. המבקש 1 אף חזר על מעשים פסולים מסוג זה פעם נוספת. לא במעידה חד פעמית עסקינן, ולא במעשים ספונטניים.

10. הערכאות קמא נתנו דעתן לחומרת מעשי המבקשים, לצד יתר נסיבות עניינם, וקבעו כי עליהם לרצות עונש של מאסר בפועל מאחורי סורג ובריח. לא מצאתי עילה להתערב במסקנתן.

11. אשר למבקש 1, מצבו הרפואי עמד לנגד עיני הערכאות הקודמות לאורך כל ההליך המשפטי בעניינו (ראו למשל, החלטות בית משפט השלום מימים 29.1.2018; 5.2.2018; ו-26.3.2018; וכן הכרעת הדין מיום 10.9.2020). בית משפט השלום קבע כי אף שיש ליתן משקל למצב זה, אין בו כדי למנוע מהמבקש לרצות את עונשו מאחורי סורג ובריח נוכח הכללים הנהוגים בפסיקה (רע"פ 1076/16 כהן נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (11.2.2016)). את שקבע בית משפט השלום, שב וחיזק בית המשפט המחוזי, תוך שהדגיש כי המבקש 1 "לא הציג חוות דעת מקצועית המבססת את טענותיו ולא עלה בידו להניח תשתית לטענה כי עונש מאסר בפועל עלול לפגוע בו באורח משמעותי". כעת, בניסיון לבסס את טענתו בדבר חומרת מצבו הרפואי המבקש 1 צירף מסמכים רפואיים כאמור, אשר לא עמדו לנגד הערכאות הקודמות. אולם, לא סיפק טעם ממשי לאי-הצגת מסמכים מסוג זה עד כה. אף לא הובהר בבקשה מתי בדיוק חלה החמרה נוספת במצבו הרפואי של המבקש 1, בשים לב לכך שפסק הדין של בית המשפט המחוזי בערעור ניתן זה

מקורב, ביום 30.1.2023 (ראו והשוו: רע"פ 5661/21 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 12 (29.9.2021)). על כן, איני רואה להתערב בקביעות הערכאות קמא במישור זה, וחזקה על שירות בתי הסוהר כי הוא ערוך לספק למבקש 1 את הטיפול הרפואי לו הוא נזקק בין כתלי בית הסוהר.

12. אף איני מוצא ממש בטענת המבקש 2 כי שיקולי שיקום בעניינו מצדיקים הקלה נוספת בעונשו. נטילת האחריות מצדו ומאמציו לשקם את חייו נזקפו זה מכבר לזכותו באופן ממשי, תוך התחשבות בהסתייגות שירות המבחן באשר ליכולתו להתמיד בשינוי החיובי שערך בחייו. איזון זה הוביל את בית משפט השלום לגזור את עונשו של המבקש 2 ברף התחתון של מתחם העונש הכולם שנקבע, והוא אינו מצדיק הקלה נוספת. ידוע כי שיקולי שיקום אינם חזות הכל, והם נמדדים במלאכת גזירת העונש לצד יתר שיקולי הענישה (רע"פ 8388/22 אביבי נ' מדינת ישראל, פסקה 14 (8.12.2022)).

13. לבסוף, לא מצאתי כי הפער בין עונשם של המבקשים לעונשם של עזרא וג'קסון פוגע בעיקרון אחידות הענישה, לא כל שכן באופן המצדיק מתן רשות ערעור. בגזר הדין, נומק כי הפער נובע מחלקם המשמעותי של המבקשים במעשים לעומת השתתפותם המשנית של עזרא וג'קסון; נסיבותיהם האישיות השונות של המעורבים; וכי בגזר דינם של עזרא וג'קסון ניתן משקל לקולה לסיועם לרשויות האכיפה בשלב החקירה, אשר אפשר את חשיפת המעשים דן והגשת כתב האישום נגד המבקשים. בית המשפט המחוזי סמך ידו על קביעות אלו, ואף אני איני רואה עילה להתערב בהן. ככלל, אין לגזור עונש דומה על עבריינים שנסיבותיהם ומעשיהם שונים, אלא לקבוע מדרג עונשי הולם המבטא כראוי את ההבדלים בין המקרים (ע"פ 1312/21 גרינפלד נ' מדינת ישראל, פסקה 17 (2.8.2022)). בענייני עקרון זה לא הופר, אלא יושם כנדרש.

14. אשר על כן, הבקשה נדחית.

ניתנה היום, ז' באדר התשפ"ג (28.2.2023).

שׁוֹפֵט